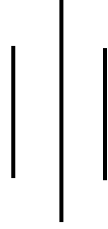

स्थानीय सरकार
ईन्द्रावती गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

नवलपुर, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

ईन्द्रावती गाउँपालिकाबाट एकीकृत बस्ती विकास
तथा जग्गा एकीकरण सम्बन्धी ऐन, २०७७

गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७७।०७।२३

गाउँसभाबाट स्वीकृत मिति: २०७७।०९।२७

“दिगो विकास र सुशासनको लहर; ईन्द्रावती गाउँपालिकावासीको रहर”

Gmail : info@indrawatimun.gov.np

Website : www.indrawatimun.gov.np

Audio Notice No. 1618070731100

ईन्द्रावती गाउँपालिका एकीकृत बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण सम्बन्धी ऐन, २०७७

गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७७।७।२३

गाउँसभाबाट स्वीकृत भएको मिति: २०७७।०९।२७

प्रस्तावना: ईन्द्रावती गाउँपालिकामा भौतिक पूर्वाधार भएको आवासीय क्षेत्र विकास गरी गाउँपालिकाबासीलाई आवश्यक सेवा, सुविधा र बसोवासको व्यवस्था मिलाउन वाञ्छनीय भएकोले, ईन्द्रावती गाउँपालिकाको गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ र विस्तार: (१) यस ऐको नाम “ईन्द्रावती गाउँपालिका बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण ऐन, २०७७” रहेको छ ।
(२) यो ऐन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि लागू हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधेयकमा,-
 - (क) “अध्यक्ष” भन्नाले ईन्द्रावती गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष सम्भन्नु पर्छ ।
 - (ख) “आयोजना” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने कार्यक्रम सम्भन्नु पर्छ ।
 - (ग) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले दफा २२ बमोजिमको उपभोक्ता समिति सम्भन्नु पर्छ ।
 - (घ) “गाउँपालिका” भन्नाले ईन्द्रावती गाउँपालिका सम्भन्नु पर्छ ।
 - (ङ) “जग्गावाला” भन्नाले बस्ती विकासको आयोजना क्षेत्रभित्र रहेको जग्गाको जग्गाधनी वा मोही सम्भन्नु पर्छ ।
 - (च) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गतको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।
 - (छ) “पूर्वाधार” भन्नाले आयोजना क्षेत्रमा निर्माण हुने सडक, ढल, बिजुली बत्ती वा सञ्चार सम्बन्धी पूर्वाधार, हेल्थपोष्ट, अस्पताल, विद्यालय भवन, खेल मैदान पार्किङ्गस्थल, उद्यान, पोखरी, मनोरञ्जनस्थल, सुरक्षा व्यवस्था, कभर्डहल, सार्वजनिक भवन जस्ता भौतिक सेवा सुविधासँग सम्बन्धित पूर्वाधार सम्भन्नु पर्छ ।

(ज) “समिति” भन्नाले दफा १८ बमोजिमको बस्ती विकास समिति सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

आयोजना सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

३. आयोजनाको तर्जुमा र स्वीकृति: (१) नेपाल सरकारले जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गरेको स्थानमा बाहेक गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका अन्य सम्भावित स्थानमा गाउँपालिकाको स्वीकृति प्राप्त गरी समितिले देहायको कुनै उपाय अपनाई नयाँ बस्ती विकास वा पुरानो बस्तीको पुनर्निर्माण आयोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ :-

- (क) बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण कार्यक्रम,
- (ख) एकिकृत विशेष आवासीय भवन निर्माण कार्यक्रम,
- (ग) विशेष प्रकारको नमुना बस्ती विकास कार्यक्रम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृति प्राप्त गर्नका लागि समितिले सम्बन्धित क्षेत्रको पूर्व सम्भाव्यता, वातावरणीय तथा सामाजिक अध्ययन गरी त्यसको प्रतिवेदन गाउँपालिकामा पेश गर्नुपर्ने छ ।

(३) गाउँपालिकाबाट उपदफा (१) बमोजिम आयोजना स्वीकृत भएको विवरण स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

(४) गाउँपालिकाले आयोजना सञ्चालनको लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, निजी क्षेत्र, दातृ संस्था वा अन्य निकायबाट आवश्यक आर्थिक, प्राविधिक वा अन्य सहयोग लिन सक्नेछ ।

(५) समितिले आयोजना सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको बस्ती विकास सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२ को पालना गर्नु पर्नेछ ।

४. बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँपालिकाले गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको कुनै भागमा जग्गा एकीकरण गरी बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(२) गाउँपालिकाको कुनै स्थानका कम्तिमा एकाउन्न प्रतिशत जग्गावालाले जग्गाको चार किल्ला खुलाई बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न समिति समक्ष निवेदन दिएमा समितिले दफा ३ को अधिनमा रही त्यस्तो स्थानमा बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम समितिले बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्दा त्यस्तो स्थानका कम्तीमा एक्काउन्न प्रतिशत जग्गावालाको सहमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्न जग्गा प्राप्त गर्नु पर्ने भएमा त्यसरी प्राप्त गर्नु पर्ने सम्भव भएसम्म जग्गाको जग्गावाला सो ठाउँबाट विस्थापित हुनु नपर्ने गरी प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

तर कसैको जग्गा प्राप्त गर्दा त्यस्तो व्यक्ति सो स्थानबाट विस्थापित हुने अवस्था भएमा निजलाई दिइने क्षतिपूर्ति रकम त्यस्तो कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुने अन्य उपभोक्ता जग्गावालाहरूले समानुपातिक रूपले व्यहोर्नु पर्ने गरी जग्गाको प्रचलित मूल्य भुक्तान गरेर मात्र त्यस्तो जग्गा प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्दा आयोजनाले निर्धारण गरेको सेवा सुविधा लगायत पूर्वाधार विकासको व्यवस्थाको लागि सम्बन्धित जग्गावालाबाटै विकास योगदान वापत जग्गा कट्टा गरिनेछ र त्यस्तो जग्गा विकसित घडेरीको रूपमा तयार भए पछि बिक्री गरी प्राप्त रकम आयोजनाको लागि खर्च गरिनेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम कट्टा गरी बाँकी विकसित घडेरी सम्बन्धित जग्गावालालाई नै समानुपातिक आधारमा फिर्ता पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

(७) उपदफा (५) बमोजिम आयोजना तर्जुमाको लागि लाग्ने खर्च वापतको जग्गा छुट्याइसकेपछि बाँकी रहने घडेरीको क्षेत्रफल र अन्य सुविधा समेतको आधारमा जग्गावालालाई दामासाहीले घडेरी फिर्ता दिइनेछ ।

(८) उपदफा (६) बमोजिम घडेरी फिर्ता गर्ने सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(९) यस दफा बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्दा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी आयोजनाभित्र पर्ने जग्गाको खण्डीकरण गर्न वा भौतिक स्वरूपमा परिवर्तन गर्न नपाउने गरी कम्तिमा दुई वर्षका लागि पूर्ण वा आंशिक रोक लगाउन सकिनेछ ।

(१०) आयोजना सञ्चालन गर्दा समितिले उपभोक्ता समितिसँग परामर्श गरी आयोजना क्षेत्रभित्र उपलब्ध गराइने सेवा सुविधा सम्बन्धी पूर्वाधार विकासको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डि.पि.आर.) तयार गर्नु पर्नेछ ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरिसकेपछि आयोजना भित्र पर्ने सम्पूर्ण कित्ताको जग्गालाई चक्लाबन्दी गरी एउटै कित्तामा परिणत गरिनेछ ।

(१२) उपदफा (११) बमोजिम जग्गा चक्लाबन्दी गरिसकेपछि सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट जग्गाको खण्डीकरण हुने गरी वा त्यस्तो जग्गा कुनै पनि प्रकारले रजिष्ट्रेशन पारित हुने गरी कुनै सिफारिस दिइने छैन ।

(१३) उपदफा (१०) बमोजिम विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भए पछि सोको आधारमा सम्बन्धित प्राविधिक तथा विशेषज्ञ समेतको सहभागितामा आयोजना कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।

(१४) यस दफा बमोजिम बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भई सकेपछि साविकका जग्गावालालाई अस्थायी निस्सा सहित घडेरीहरु फिर्ता गरिनेछ र यसरी घडेरी फिर्ता गर्दा यथासम्भव साविकको जग्गा भएको स्थानको जग्गा नै उपलब्ध गराईनेछ ।

(१५) उपदफा (१४) बमोजिम सम्बन्धित जग्गावालालाई अस्थायी निस्सासहित विकसित घडेरी फिर्ता गरिसकेपछि समितिले सो निस्सा अनुसार नक्शामा मिलान गर्न तथा सो अनुरूप जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता खडा गर्न र जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा तयार गरी वितरण गर्न सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनु पर्नेछ ।

(१६) उपदफा (१५) बमोजिम लेखी आए पछि सम्बन्धित कार्यालयले सोही अस्थायी निस्सा अनुरूप स्थायी रूपले नापी नक्सा मिलान गरी साविक जग्गावालाको नयाँ जग्गाधनी श्रेस्ता खडा गर्ने र नयाँ जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा तयार गरी सम्बन्धित जग्गावालालाई वितरण गर्ने कार्य गर्नु पर्नेछ ।

(१७) उपदफा (१६) बमोजिम नक्सा मिलान भई नयाँ कित्ता अनुसारको जग्गाधनी दर्ता श्रेस्ता र नयाँ जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपूर्जा वितरण गर्ने कार्य सुरु गरेपछि आयोजना क्षेत्रभित्रको साविकको नक्सा र सो आयोजना क्षेत्रभित्र रहेका जग्गावालाको साविकको लगत र श्रेस्ता कायम रहने छैन ।

५. जग्गा लिन सक्ने : (१) दफा ४ बमोजिम बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्दा आवास प्रयोजनको लागि प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको न्यूनतम इकाइको क्षेत्रफलभन्दा कम जग्गा भएको वा अन्य कुनै कारणले कुनै जग्गावालाले जग्गा विकास वापत निर्धारण गरिएको खर्च भुक्तान गरी घडेरी लिन नसक्ने अवस्था आएमा त्यस्तो जग्गा समिति आफैँले लिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समितिले जग्गा लिएमा सम्बन्धित जग्गावालालाई विकसित घडेरी जग्गा वापत प्रचलित मूल्य बराबरको रकम क्षतिपूर्ति दिनेछ ।

(३) दफा ४ बमोजिम बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण कार्यक्रमको लागि गाउँपालिकाले रकम लगानी गर्न सक्नेछ र यसरी रकम लगानी गरेमा लगानी गरिएको अनुपातमा गाउँपालिकाले विकसित घडेरी लिन सक्नेछ ।

६. एकीकृत विशेष आवासीय भवन निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) समितिले गाउँपालिकाको कुनै स्थानमा रहेका साना टुक्रा जग्गा तथा त्यस्तो जग्गामा रहेका घर सम्बन्धित जग्गा तथा घरधनीको सहमतिमा त्यस्तो जग्गालाई एकीकरण गरी विशेष एकीकृत आवासीय भवन निर्माण गरी साविकका जग्गाधनीलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम एकीकृत विशेष आवासीय भवन निर्माण गर्दा समितिले तोकेको न्यूनतम लागत साभेदारी गर्न इच्छुक कम्तीमा पाँच परिवार लाभान्वित हुने गरी निर्माण गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको एकीकृत विशेष आवासमा रहँदा परिवर्तित हक हिस्सा कायम हुनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम तयार गरिने एकीकृत आवासीय भवनमा साविकका धनीहरुको हक हिस्सा छुट्याई बढी भएको वा साविकका धनीहरु कसैले पनि लिन नचाहेको हिस्सा उचित क्षतिपूर्ति दिई समिति स्वयंले स्वामित्व कायम गरी लिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम समितिको स्वामित्वमा आएको एकीकृत आवासीय भवनको हक हिस्सा तोकिएको मूल्यमा समितिले अन्य सँधियार वा सो नभए अन्य व्यक्तिलाई विक्री गर्न सक्नेछ ।

७. विशेष प्रकारको नमूना बस्ती विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने : (१) समितिले सम्बन्धित जग्गावालाहरुको सहमतिमा वा प्रचलित कानून बमोजिम जग्गा प्राप्त गराई गाउँपालिका क्षेत्रको कुनै भूभागमा विशेष प्रकारको नमूना बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विशेष नमूना बस्ती विकास सम्बन्धी मापदण्ड र कार्यक्रम तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

८. ऋण लिन सक्ने: आयोजना सञ्चालन गर्न समितिलाई रकम आवश्यक पर्ने भएमा गाउँपालिकाले आफ्नै जमानतमा वा आयोजना क्षेत्रको जग्गा धितोमा राखी ऋण लिई दिन सक्नेछ ।

९. निजी तथा सामुदायिक संस्थाले बस्ती विकास गर्न सक्ने : (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै बस्तीयोग्य भूभागमा कुनै निजी वा सामुदायिक संस्थाले दफा ४ बमोजिम बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा गाउँपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा गाउँपालिकाले यस ऐन बमोजिमको मापदण्ड पालना गर्ने गरी बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम आयोजना सञ्चालनको लागि स्वीकृति दिँदा एक वर्षको लागि दिइनेछ र सो अवधि समाप्त भए पछि एक पटकमा एक वर्षमा नबढ्ने गरी त्यस्तो स्वीकृतिको अवधि नवीकरण गर्न सकिनेछ ।

(४) उपदफा (१) र (२) बमोजिम आयोजना सञ्चालनको लागि स्वीकृति दिँदा तथा नवीकरण गर्दा अनुसूची (१) बमोजिमको दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम सञ्चालन हुने आयोजनाको काम कारबाहीको सम्बन्धमा समिति तथा गाउँपालिकाले नियमित रूपमा अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम स्वीकृति नलिई वा तोकिएको मापदण्ड नपुऱ्याई बस्ती विकास सम्बन्धी कार्य गरेको पाइएमा गाउँपालिकाले त्यस्तो कार्यमा रोक लगाई त्यस्तो जग्गासँग सम्बन्धित सम्पूर्ण सिफारिश प्रक्रियामा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(७) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि शुरु भई यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सम्पन्न भई नसकेका गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण सम्बन्धी कार्य सम्पन्न गर्नु अघि गाउँपालिकाबाट स्वीकृति लिनु पर्नेछ र बस्ती विकास सम्बन्धी त्यस्तो कार्य सम्पन्न गर्दा यस ऐन बमोजिमको मापदण्डको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालनको लागि स्वीकृति माग गर्ने तथा स्वीकृति दिँदा अपनाउनु पर्ने प्रकृया सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. आयोजना सञ्चालनको मापदण्ड: यस ऐन बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्दा देहायको मापदण्डको पालना गर्नु पर्नेछ :-

- (क) आयोजना कार्यान्वयनको लागि जग्गा प्लटिङ्ग गर्दा मुख्य सडकबाट प्लटिङ्ग गरिने जग्गासम्म जोड्ने बाटो कम्तीमा आठ मीटर र अन्य बाटो कम्तीमा छ मीटर चौडाइको हुनु पर्ने र जग्गा खरिद बिक्री गर्दा छ मीटर बाटो फायल नक्सामा किता काट गरी नेपाल सरकारको नाममा कायम गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) आयोजना क्षेत्रको कुनै पनि बाटोको घुम्ती वा मोडको न्यूनतम अर्धव्यास बाटोको चौडाइ भन्दा कम्तीमा तीन दशमलव पाँच मीटर बढी हुनु पर्नेछ ।
- (ग) आयोजना क्षेत्रमा बाटो तथा ढल निर्माण गर्दा जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद व्यवस्थापनको लागि सहज बनाउने तथा वातावरण सन्तुलन कायम गर्ने प्रयोजनको लागि कम्तीमा पन्ध्र प्रतिशत क्षेत्र बाटोको लागि छोड्नु पर्नेछ ।
- (घ) आयोजना क्षेत्रमा कम्तीमा पन्ध्र प्रतिशत खुला क्षेत्र छोड्नु पर्ने र यसरी छोडिने खुला क्षेत्र कम्तीमा आठ मीटर चौडाई र असी वर्ग मीटर क्षेत्रफलको हुनु पर्ने र यस्तो क्षेत्रले आयोजना सञ्चालन हुने जग्गा भन्दा बाहिरको सिमाना छोएको हुनु पर्नेछ ।
- (ङ) आयोजना सञ्चालन गर्दा साविकको कुलो, पैनी, खोल्सी, खहरे तथा अन्य सार्वजनिक जग्गा समावेश गरी प्लटिङ्ग गर्न पाइने छैन र चलिरहेको पानी, खोल्सी, खहरे खोलाका पुराना नक्सा बमोजिमको अधिकार क्षेत्र मिची प्लटिङ्ग गर्न सकिने छैन ।

- (च) खोला, खहरे, खोल्सी आदि भएका ठाउँमा प्लटिङ्ग गर्दा अनिवार्य रूपमा खोलानाला तर्फ नै बाटो बनाई खोलाबाट बस्ती सुरक्षित राख्न वृक्षारोपण गरी ग्रीन बेल्ट बनाउनु पर्नेछ ।
- (छ) व्यवस्थित रूपले आयोजना सञ्चालन गर्ने आवश्यक पर्ने अन्य काम कारबाहीहरू गर्नेछ ।
- (ज) आयोजना सञ्चालन गर्दा व्यावसायिक भन्दा सामाजिक भावनालाई बढी ध्यान दिनु पर्नेछ ।
- (झ) आयोजना सञ्चालनको लागि जग्गा कित्ताकाट गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे भन्दा कम क्षेत्रफलमा कित्ताकाट गर्न तथा नेपाल सरकार, बागमती प्रदेश सरकार तथा गाउँपालिकाबाट जग्गा विकास र कित्ताकाट गर्न निषेध गरेको क्षेत्रमा जग्गा प्लटिङ्ग गर्न पाइने छैन ।
- (ञ) बाटोको दुवैतर्फ पानी बग्ने लेभल मिलाइ निकास अनिवार्य हुनेगरी बाटो बनाउनु पर्नेछ ।
- (ट) प्रयोग गरिने निर्माण सामग्री गुणस्तरीय हुनु पर्नेछ । आवश्यकता अनुसार गुणस्तरको परिक्षण गरिनु पर्नेछ ।
- (ठ) ढल राख्दा बाह्र ईन्चको पाईप राखी पक्की ढल, व्यवस्थित मंगल निर्माण र सोको निकास समेतको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (ड) गुणस्तरीय विद्युत प्रसारणको लागि तीन फेज तार जडान गर्नु पर्ने पचास रोपनी भन्दा बढी जग्गा प्लटिङ्ग गर्दा ट्रान्सफर्मरको समेत व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (ढ) आयोजना क्षेत्रमा खानेपानीको गुणस्तरीय पाईप बिछ्याउनु पर्नेछ ।
- (ण) बाटोमा गुणस्तरीय कालोपत्रे, ग्राभेल वा कच्ची सडकको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (त) आयोजना सञ्चालनको लागि जग्गा प्लटिङ्ग गर्दा सँधियारसँग जोडिएको सिमानाबाट बाटो खोल्नु परेमा र सँधियारले समेत उक्त प्लटिङ्ग बाटोमा जग्गा छोड्नु पर्ने अवस्था आएमा सँधियारको लिखित स्वीकृति लिनु पर्ने, सँधियार सहमत नभएमा प्लटिङ्ग गर्ने व्यक्ति वा संस्था आफैले मापदण्ड बमोजिम एकलौटी बाटो खोली सँधियारको घरलाई समेत सेटव्याक छोड्ने गरी व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (थ) आयोजना सञ्चालनको लागि प्लटिङ्ग सकिनासाथ विद्युत लाइन कनेक्सन गरिदिनु पर्नेछ ।

(द) आयोजना सञ्चालनको लागि प्लटिङ्ग गर्दा छेउछाउमा अन्य बाटो, ढल, खानेपानी आदि संरचनाहरू क्षति पुगेमा आयोजना सञ्चालन गर्ने समिति वा संस्थाले मर्मत सम्भार गरिदिनु पर्नेछ ।

११. खरिद बिक्रीको सिफारिस : आयोजना कार्यान्वयनको लागि स्वीकृत प्लटिङ्ग नक्सा बमोजिम बाटो, ढल, विद्युत पोल, तार, कल्भर्ट, खुल्ला जग्गा, हरियाली सहितका सम्पूर्ण पूर्वाधार निर्माण कार्यको पचास प्रतिशत काम सम्पन्न भइसके पछि वडा कार्यालय र गाउँपालिकाका प्राविधिकबाट स्थलगत निरीक्षण गरी प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा जग्गा खरिद बिक्रीको सिफारिस प्रकृत्या अधि बढाउनुपर्ने छ ।

१२. खरिद बिक्री रोक्का राख्ने : यस ऐन बमोजिम निजी वा सामुदायिक संस्थाले आयोजना सञ्चालन गरेकोमा त्यस्तो संस्थाले पचास प्रतिशत जग्गा बिक्री गरिसक्दा पनि स्वीकृत प्लटिङ्ग नक्सा बमोजिम पूर्वाधारको निर्माण सम्पन्न नगरेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो प्लटिङ्गका जग्गा बिक्री गर्न रोक्का राख्नेछ ।

१३. नामसारी गर्न सक्ने : (१) गाउँपालिकाबाट आयोजना सञ्चालनको स्वीकृति प्राप्त भए पछि त्यस्तो आयोजना सञ्चालन गर्ने समिति वा संस्थाले प्लटिङ्ग नक्सा अनुसार पुरै जग्गा बिक्री गरी नामसारी गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जग्गा नामसारी गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम बुझाउनु पर्ने राजस्वको दश प्रतिशतले हुने थप रकम बुझाउनु पर्नेछ । यसरी प्राप्त रकम सम्बन्धित कार्यालयले गाउँपालिकाको खातामा जम्मा गरी सोको जानकारी गाउँपालिकालाई दिनु पर्नेछ ।

१४. समन्वय गर्नु पर्ने: समितिले आयोजना सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य सम्बन्धित निकाय एवं संस्थासँग गाउँपालिका मार्फत आवश्यक समन्वय गर्नु पर्नेछ ।

१५. प्रचलित कानून तथा निर्देशनको पालना गर्नु पर्ने: (१) आयोजना सञ्चालन गर्दा सङ्घीय कानून, प्रदेश कानून तथा नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले बनाएका नीति, निर्देशन तथा मापदण्डको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको बस्ती विकाससँग सम्बन्धित निर्देशनको पालना गर्नु र गराउनु समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

१६. भौतिक संरचना हटाउन सकिने : आयोजना सञ्चालन भएको क्षेत्रमा कार्यक्रमको उद्देश्य अनुसार काम गर्न कुनै संरचनाले बाधा पारेको वा पार्ने भएमा उचित क्षतिपूर्ति दिई त्यस्तो भौतिक संरचनालाई हटाउन वा भत्काउन सकिनेछ ।

१७. आयोजना सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था : यस ऐन बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी अन्य प्रकृत्यागत व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३

संगठनात्मक संरचना

१८. बस्ती विकास समितिको गठन: (१) गाउँपालिकाले बस्ती विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको लागि देहाय बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय बस्ती विकास समिति गठन गर्नेछ :-

(क) अध्यक्ष	-अध्यक्ष
(ख) गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष	-सदस्य
(ग) प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको अधिकृत प्रतिनिधि	-सदस्य
(घ) गाउँपालिकाको पुर्वाधार विकास समितिको संयोजक	-सदस्य
(ङ) सम्बन्धित आयोजना रहेको क्षेत्रको वडा अध्यक्ष	-सदस्य
(च) अध्यक्षले मनोनयन गरेको गाउँ कार्यपालिकाको एक जना महिला सदस्य	-सदस्य
(छ) गाउँपालिकाको कानून तथा प्रशासन शाखा प्रमुख	-सदस्य
(ज) गाउँपालिकाको शहरी विकास तथा योजना शाखा प्रमुख (प्राविधिक)	-सदस्य
(झ) सम्बन्धित आयोजनाको प्रमुख	-सदस्य
(ञ) जग्गावालाहरु मध्येबाट उपभोक्ता समितिले छनौट गरी पठाएका दुई जना प्रतिनिधि	-सदस्य
(ट) स्थानीय क्षेत्रको विकासमा योगदान गर्ने व्यक्तिहरुमध्येबाट गाउँ कार्यपालिकाले मनोनयन गरेको व्यक्ति	-सदस्य
(ठ) गाउँपालिका क्षेत्र हेर्ने भूमि तथा नापी सम्बन्धी स्थानीय तह वा जिल्लास्थित कार्यालयका प्रमुख वा निजले तोकेको प्रतिनिधि	-सदस्य
(ड) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य-सचिव

(२) समितिले आवश्यक देखेमा सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञ वा अनुभवी व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(४) समितिको सचिवालय अध्यक्षले तोकेको स्थानमा रहनेछ ।

१९. समितिको बैठक र निर्णय : (१) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(२) समितिको बैठक बस्ने सूचना समितिको सदस्य-सचिवले बैठक बस्नुभन्दा कम्तीमा चौबीस घण्टा अगावै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) समितिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।

(५) समितिको निर्णय अध्यक्ष र सदस्य-सचिवले संयुक्त रुपमा प्रमाणित गर्नेछन् ।

(६) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था समिति आफैँले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(७) समितिले आफ्नो काम कारवाहीलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यकता अनुरूप विभिन्न उपसमिति, कार्यदल वा कार्यसमूहहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

२०. समिति संगठित संस्था हुने : (१) समिति गाउँपालिकाको एक सङ्गठित संस्थाको रुपमा रहनेछ ।

(२) समितिले “ईन्द्रावती गाउँपालिका बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण समिति” नामको छुट्टै छापको प्रयोग गर्नेछ ।

(३) समितिले व्यक्तिसरह चल अचल सम्पति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले बन्दोबस्त गर्न सक्नेछ ।

(४) समितिले व्यक्तिसरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र समिति उपर समेत सोही नाममा नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

(५) समितिले व्यक्ति सरह करार गर्न र करार बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न र दायित्व निर्वाह गर्न सक्नेछ ।

२१. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आयोजना क्षेत्रका उपभोक्ताहरूको सल्लाह र सुझाव अनुसार गाउँपालिकाको बस्ती विकाससम्बन्धी योजना, पूर्वाधार विकासको नीति तथा मापदण्ड निर्धारण गर्ने,

(ख) आयोजना स्वीकृतिको लागि गाउँपालिका समक्ष पेश गर्ने र स्वीकृत योजनाको कार्यान्वयन, सञ्चालन, व्यवस्थापन, निरिक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

(ग) गाउँपालिकाले तोकिदिएको विधि अनुसार आयोजना सञ्चालन गर्ने,

(घ) आयोजना क्षेत्रमा रहने बाटोको स्वरूप, खुल्ला रहने क्षेत्र एवं उपलब्ध गराइने अन्य सेवा सुविधाका लागि उपयोग हुने भूमिको वर्गीकरण गरी प्राविधिकबाट सोही अनुरूपको बस्ती विकासको प्रारूप (नक्सा, डिजाइन) तयार गराई आयोजना कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने,

- (ड) आयोजना सञ्चालन गर्दा हुने खर्चको लागत अनुमानका आधारमा स्थानीय उपभोक्ताहरूले व्यहोर्नु पर्ने जग्गाको हिस्सा तथा आर्थिक योगदान सम्बन्धी नीतिगत मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) आयोजना सञ्चालनका लागि आवश्यक कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने,
- (छ) आयोजना सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट बनाउने,
- (ज) आयोजना क्षेत्रमा भएका पुरातात्विक, धार्मिक, ऐतिहासिक वा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने,
- (झ) वातावरणमा प्रतिकूल असर नहुने गरी भौतिक निर्माणका क्रियाकलापलाई अगाडी बढाउने,
- (ञ) वन जङ्गल, पोखरी, इनार, ढुङ्गेधारा, जलाशय जस्ता प्राकृतिक सम्पदाको उचित संरक्षण गर्ने,
- (ट) आयोजना कार्यान्वयनका सन्दर्भमा खण्ड (ज) मा उल्लिखित प्राकृतिक सम्पदालाई स्थानान्तरण नै गर्नु पर्ने बाध्यात्मक परिस्थितिमा सोही स्थानको आसपासमा रहेको सार्वजनिक, पर्ती, ऐलानी जग्गा वा सोही आयोजना क्षेत्रको अन्य कुनै उपयुक्त स्थानमा सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गर्ने ।

२२. उपभोक्ता समितिको गठन, काम तथा कर्तव्य : (१) समितिले आफैले आयोजना सञ्चालन गर्दा वा समितिको स्वीकृति लिई यस ऐन बमोजिम आयोजना सञ्चालन गर्दा सम्बन्धित जग्गावालाहरूको सहभागिताको लागि सम्बन्धित ठाउँका जग्गावालाहरूको भेला गरी उपस्थित जग्गावालाहरू मध्येबाट देहाय बमोजिमको उपभोक्ता समिति गठन गर्नु पर्नेछ :-

- (क) संयोजक एकजना,
- (ख) सचिव एकजना,
- (ग) कोषाध्यक्ष एकजना,
- (घ) सदस्य चार जना ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उपभोक्ता समिति गठन गर्दा संयोजक, सचिव र कोषाध्यक्ष मध्ये एक जना सहित उपभोक्ता समितिमा कम्तीमा तेत्तीस प्रतिशत महिला हुनु पर्नेछ ।

(३) यस ऐनमा अन्यत्र उल्लेख भएका बाहेक उपभोक्ता समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) आयोजना सञ्चालनको लागि सम्बन्धित निकाय तथा उपभोक्ताहरूबीच समन्वय कायम गर्ने,

- (ख) आयोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक सहयोग जुटाउने,
 - (ग) आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा हुने खर्च व्यवस्थापनलाई पारदर्शी र नतिजामुखी बनाउन सहयोग गर्ने,
 - (घ) उपभोक्ता समितिको, तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।
- (४) उपभोक्ता समितिले गर्ने खर्च व्यवस्थापन, उपभोक्ता समितिको बैठक तथा निर्णय प्रकृया सम्बन्धी व्यवस्था सोही समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-४

कोष तथा लेखासम्बन्धी व्यवस्था

२३. समितिको कोष : (१) समितिको एउटा छुट्टै कोष रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू रहनेछन् :-

- (क) गाउँपालिकाबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम,
- (ख) कुनै सरकारी निकाय, स्वदेशी व्यक्ति वा संघसंस्थाबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम,
- (ग) विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम,
- (घ) समितिले योजना सञ्चालन खर्चको योगदान वापत प्राप्त गरेको नगद वा जग्गा एवं समितिको स्वामित्वमा आएको घर तथा जग्गा बिक्री गरी प्राप्त भएको रकम,
- (ङ) जग्गा विकासका लागि निर्धारित जग्गा धनीबाट प्राप्त रकम
- (च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(३) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम कुनै विदेशी सरकार वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाबाट रकम प्राप्त गर्नुअघि गाउँपालिका मार्फत् नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(४) समितिको कोषमा प्राप्त हुने रकम गाउँपालिकाले तोकेको “क” वर्गको वाणिज्य बैंकमा समितिकै नाममा खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(५) समिति र समितिले गठन गरेको उपसमितिको सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(६) कोषको लेखा नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम राखिनेछ ।

(७) कोषको खाता सञ्चालन गर्ने पदाधिकारी र कोष खाता सञ्चालनको विधि गाउँपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२४. सम्बन्धित कार्यमै खर्च गर्नु पर्ने : दफा २३ को उपदफा (२) को खण्ड (क), (ख) वा (ग) बमोजिम प्राप्त सहयोग रकम जुन कार्यक्रम वा कामको लागि प्राप्त भएको हो सोही कार्यक्रम वा कामको लागि मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ ।

२५. लेखा तथा लेखापरीक्षण : (१) समितिको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम सरकारी लेखा प्रणाली अनुरूप राखिनेछ ।

(२) समितिको आय व्ययको आन्तरिक लेखापरीक्षण तोकिए बमोजिम गाउँपालिकाले गर्नेछ ।

(३) समितिको अन्तिम लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षक वा निजले तोकेको मान्यता प्राप्त लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

(४) गाउँपालिकाले चाहेमा जुनसुकै बखत पनि सम्बन्धित आयोजनाको चल अचल सम्पति तथा आय व्ययको हिसाब किताब जाँचन वा जाँचाउन सक्नेछ ।

(५) समितिले आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कार्य प्रचलित कानून बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-५

विविध

२६. गाउँपालिकाले टुक्रा जग्गा व्यवस्थापन गर्न सक्ने : नापी नक्शा हुँदा कुनै प्रकारको त्रुटि भएको, अंशबण्डा भएको, साँध मिचिएको वा अन्य कुनै पनि कारणले गाउँपालिकाले तोकेको क्षेत्रफल वा न्यूनतम इकाइभन्दा कम जग्गा बाँकी रहन गई उचित रूपमा उपभोग हुन नसकेका टुक्रा जग्गाका जग्गावालाको हितलाई ध्यानमा राखी र सार्वजनिक सरोकारमा बाधा नपर्ने गरी गाउँपालिकाले एक पटकका लागि त्यस्तो जग्गाको उचित र आवश्यक व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

२७. प्रतिवेदन पेश गर्ने: समितिले वर्षभरी गरेको कामको प्रतिवेदन प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

२८. कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था: आयोजना सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारीको व्यवस्था गाउँपालिकाले गर्नेछ ।

२९. दण्ड सजाय : यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमावली, कार्यविधि वा मापदण्ड बमोजिम समितिले गरेको वा गर्न लागेको काममा कसैले बाधा अवरोध पुऱ्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई गाउँपालिकाले पच्चीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी सेवा प्रवाहमा समेत रोक लगाउन सक्नेछ ।

३०. आयोजना हस्तान्तरण : (१) समितिबाट सञ्चालन भएको बस्ती विकास योजनाको सम्पूर्ण पूर्वाधार निर्माणको कार्य सम्पन्न भएपछि समितिले गाउँपालिकालाई आयोजना हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आयोजना हस्तान्तरणको कार्यविधि गाउँपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम हस्तान्तरण भएको आयोजनाको व्यवस्थापनको लागि समितिले सम्बन्धित उपभोक्ताहरु रहेको उपभोक्ता समिति गठन गरी त्यस्तो समितिलाई आयोजनाको रेखदेख र मर्मत सम्भार समेतको जिम्मेवारी दिन सक्नेछ ।

३१. गाउँपालिका मार्फत सम्पर्क राख्नु पर्ने : समितिले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा विदेशी संघ संस्थासँग सम्पर्क राख्दा गाउँपालिका मार्फत राख्नु पर्नेछ ।

३२. बैठक भत्ता : समिति वा समितिले गठन गरेको उपसमिति, कार्यदल वा उपभोक्ता समितिको बैठक भत्ता समितिले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३३. ऐनको व्याख्या : (१) यस ऐनमा भएको कुनै व्यवस्थाको सम्बन्धमा द्विविधा उत्पन्न भएमा समितिले व्याख्या गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समितिले गरेको व्याख्यामा चित्त नबुझ्ने पक्षले गाउँ कार्यपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ, र यसरी निवेदन परेमा गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक निर्णय गर्नेछ ।

(३) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो दफामा लेखिएको व्यवस्थाले अदालतको क्षेत्राधिकारलाई संकुचित पारेको मानिने छैन ।

३४. बचाउ : समितिका पदाधिकारी, सदस्य तथा कुनै कर्मचारीले आफ्नो काम र कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा असल नियतले गरेको कामबाट कुनै हानी नोक्सानी भएकोमा निज व्यक्तिगत रुपमा जवाफदेही हुनुपर्ने छैन ।

३५. बाधा अडकाउ फुकाउने : यो ऐन बमोजिम योजना सञ्चालनको क्रममा कुनै द्विविधा भएमा वा बाधा अडकाउ आइपरेमा त्यस्तो बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार गाउँ कार्यपालिकालाई हुनेछ ।

३६. नियम, निर्देशिका वा मापदण्ड बनाउने अधिकार : यो ऐन कार्यान्वयन गर्न गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा मापदण्ड बनाउन सक्नेछ ।

अनुसूची -१

(दफा ९ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

दस्तुर

१. बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालनको स्वीकृतिको लागि आवेदन दस्तुर रु. १,०००।-
२. बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्ने स्वीकृति वापत रु. १०,०००।-
३. बस्ती विकास तथा जग्गा एकीकरण आयोजना सञ्चालन गर्ने स्वीकृति नवीकरण वापत रु. १,०००।-

